

✱ Na kratko

Zadnja prebrana knjiga?
Zabubljena Ane Marwan
in **Zgodnja dela Florjana**
Lipuša.

Najljubši prostor za pisanje?
Klopca v parku jeseni.

Najljubše umetniško delo?
Dela francoske umetnice
Sophie Calle.

Najljubša beseda?
***Kan inde* ('nekam drugam'**
v ziliškem narečju).

Verena Gotthardt se je lani z besedilom *Die jüngste Zeit* (*Najmlajši čas*) uvrstila med nominirance za prestižno literarno nagrado Ingeborg Bachmann. FOTO VORANC VOGEL

Mlado pero *Za pero je tokrat prišla pesnica in prozaistka Verena Gotthardt*

Verena Gotthardt: Četudi vemo, da sonce zahaja

V rubriki *Mlado pero*, ki jo časopisna hiša *Delo* pripravlja v sodelovanju s pisarno Ljubljane, Unescovega mesta literature, vsak mesec predstavljamo mlade avtorje in literarne kritike, dajemo prostor za razmislek o literaturi mlajših generacij ter spodbujamo njeno prisotnost v slovenski publicistiki. Tokrat je prišla za pero pesnica in prozaistka Verena Gotthardt, recenzijo njenega dela je pridala pesnica, esejistka, dramatičarka in kritičarka Lara Gobec.

PIA PREZELJ

Vsakič isto: // četudi vemo, / da sonce zahaja / se oči začudijo, v pesmi nad deželo zapiše Verena Gotthardt, rojena leta 1996 v Celovcu, ki je liriko začela pisati že v gimnaziji. Zdaj se ob poeziji posveča tudi kratki prozi, »zdi pa se mi, da je vse, kar pišem, na neki način poezija; nekako se vedno spet vrnem v liriko.

mlado pero

izbrati, kje smo rojeni, si tudi jaz nisem zavestno izbrala lirike. Bilo je pač vedno tako.«

Verena Gotthardt, ki je letos končala študij fotografije in uporabne umetnosti na Univerzi za uporabno umetnost na Dunaju, med letoma 2017 in 2018 pa študirala v Parizu (*École nationale Supérieure d'Arts Paris Cergy*), je pesniški prvenec *Najdeni nič* leta 2013 izdala pri Mohorjevi založbi v Celovcu, tri leta zatem je prejela pospeševalno nagrado za literaturo dežele Koroške, lani pa se je z besedilom *Die jüngste Zeit* (*Najmlajši čas*) uvrstila med nominirance za

prestižno literarno nagrado Ingeborg Bachmann. Danes živi in – tako v slovenščini kot v nemščini – piše na Dunaju.

Kot je poudarila, se v njenem pesniškem delu največkrat razpirajo »podobe iz otroštva oziroma iz nekega preteklega časa, včasih

»Pišem na zelo skrčen način; tako dolgo odvezem, kar je preveč, da v pesmi ostanejo samo najnujnejše besede.«

pa podobe, za katere si želim, da bi bile ali pa bi jih rada videla. Pišem na zelo skrčen način; tako dolgo odvezem, kar je preveč, da v pesmi ostanejo samo najnujnejše besede, ki bralki ali bralcu

pomagajo, da besedilo dopolni po svoje.« Ob tem je pesnica dodala, da rada piše o spominu, saj spomini »nimajo pravega začetka in ne konca. Spomini so le to – spomini. So kot luč, ki posveti na kakšen detalj v temnem gozdu. Enkrat se nam prikažejo, drugič že ne več – ali pa so osvetljeni drobci že spremenjeni.«

Ko je začela pisati, je Verena Gotthardt »najraje pisala zvečer, preden sem se odpravila spat, in zjutraj, takoj ko sem se zbudila. Tedaj so bile moje misli jasne, ostre in sveže. Včasih se mi je tudi v sanjah prikazala slika ali misel, ki sem jo v temi načelkala v zvezek – naslednje jutro večkrat sploh nisem mogla več razbrati, kar sem napisala, a mi nikoli ni bilo hudo; pomembno je, da je bilo napisano. Še danes si pred spanjem vsak večer znova pripravi zvezek in svinčnik. Tako bolje spim, ker vem, da se besede ne izgubijo.«

Ob pisanju Verena Gotthardt vselej veliko bere, saj meni, da je »intenzivno branje drugih avtorjev precej važen del v življenju pisateljice ali pisatelja. Meni so zelo pomagale knjige in besedila Petra Handkeja, Florjana Lipuša, Thomasa Bernharda, Marlene Haushofer, Annie Ernaux, Ilse Aichinger, Friedericke Mayröcker – in to je samo vidni vrh ledene gore prebranega.« V svojem delu pesnica in prozaistka stremi k temu, da bi »bralci in bralke ob branju mojega dela razbrali nekaj domačega. Morda tudi, da bi verzi, pesmi in podobe, ki ob branju nastajajo, v ljudeh legli v neki kot in tam našli novo domovino. Prepričana sem, da ima literatura nenavadno moč povezovanja ljudi, ne da bi se ti morali osebno poznati.«

In kaj si za svojo literarno pot želi v prihodnje? Le eno – »da bi se še dolgo nadaljevala«.

mlado M pero

svetlobo in temo, stvarnim in čutnim. Tako primeroma poleg fragmentiranega izraza v pesmi *pozabljam* s ponavljanjem besed postavlja ritem bitja srca, ki je izstopajoča podoba te pesmi, saj naj bi ohranjalo spomine. Kljub možnosti povezovanja pretirana razdrobljenost pesmi mestoma povzroči, da bralec raznovrstnih podob ne more povezati v smiselno celoto in se zdijo nekoliko vrinjene: *hodimo s časom / črne pike / beli sneg*.

In kaj je večno, neminljivo v svetu, kjer *hitimo / mimo / brezbarvnih polj / z / drobtinicami / v / zaprtih pesteh*? Začetno brisanje meja med različnimi pesniškimi polji morda odpira možnost, da bi avtoriteto podajanja končnih odgovorov lahko pripisali poeziji. Tukaj se Verena Gotthardt ustavi in pesnjenje zapisuje kot nezadostno dejavnost ter je (osvežujoče) ne postavi na piedestal. Pisanje je zanjo osvobajajoče dejanje, skorenjen se izpoveduje o svoji notranjosti, jo celi, upa in išče bližino: *se roka proti tal nagne / se hoče upati*. Beseda odgovori na mnoga zastavljena vprašanja, a hkrati odpira nova, česar se pesnica skozi pesniški postopek začne zavedati. Kljub zapisanemu bodo nekateri deli sveta in pomeni ostali skriti: *začne podoba / črtni besede / jih skriva / vidno na papir*.

Lara Gobec

Trenutek, ko minevanje zbledi: o poeziji Verene Gotthardt

FOTO VORANC VOGEL

Nekje na polju, kjer se izmenjuje svetloba in tema, notranje in zunanje, se izgrajuje pesniški izraz koroške pesnice in prozaistke Verene Gotthardt. Skozi raznovrstnost podob, ki jih spremlja izčiščen slog, avtorica raziskuje razsežnosti (lastnega) minevanja in prehajanja. Svoj obstoj preprašuje vse do trenutka, ko njena zavest minevanja ne prečisti, tako da postane nepomembno in ga sprejme kot sebi vrojenega; tedaj nastane prostor za svetlobo in upanje, ki naseljuje njeno ranljivo, razrvano notranjost, njene oči pa *pod belimi žarki [...] srkajo bliske vode*.

Notranje dogajanje lirske subjektke je nemalokdaj zapolnjeno z bolečino. Temačni odtenki trpljenja in osamljenosti se oblikujejo s telesnimi, čutnimi podobami (srce, rane, roke). Omenjeni deli človeškega obstoja so precej vsakdanji in pričakovani, a so izvirno nadgrajeni, tako da prestopijo meje telesa: *srce se ustraši / in / ne praska več po mizah*. Tako bolečina in z njo zvezani temnejši odtenki našega obstoja pridobijo fluidnejšo, manj določno naravo: niso več le telesni ali čustveni. Raztezajo se vse do točke, ki sproža pesnjenje: *zabolela roka / se dvigne v višino / težke besede*, ki je izhodiščno zabrisalo jasne opredelitve nas samih in sveta.

Poleg čutnih in telesnih podob Verena Gotthardt svoj pesniški svet gradi s pomočjo stvarnosti, predvsem s podobami iz narave.

Skoznje zabriše še eno ločnico: med svojim notranjim svetom in tistim zunanjim. Kljub telesu in čustvom, ki jo določajo kot človeka, je povezana z naravo (tako živo kot neživo), ki jo obdaja, saj sta podvrženi enakim silam minevanja, prehajanja in cikličnosti, ki težijo lirsko subjektu. Svojo povezanost z naravnim dogajanjem najgloblje razvije skozi vodna telesa – valovanje (*počivanje*

Poleg čutnih in telesnih podob svoj pesniški svet gradi s pomočjo stvarnosti, predvsem s podobami iz narave.

rib), taljenje ledu in izsuševanje reke (*gore se talijo*) kot minevanje lirske subjektke in sveta, stanovitno, nepremakljivo jezero (*jezero pod zemeljsko gladino*) kot spomini, zrasli iz lastne ranjenosti, ki določajo potek njenega minevanja in bodo izginiti, ko se bodo njene rane do konca zacelile.

Brisanju meja med zunanjim in notranjim svetom sledi tudi avtoričin slog, ki je poln miselnih preskokov in prelomov verzov. Izčiščen izraz omogoča, da razdrobljenost večinoma ni moteča in kvečjemu pripomore k preskakujočemu ritmu in prehajanju med zunanjim in notranjim,

nad deželo

že leta
hitimo
mimo
brezbarvnih polj
z
drobtinicami
v
zaprtih pesteh

hitimo
proti
domovini
na preteklih tleh

nekje na robu
v daljavi
bela vrana že na njivi čaka

vsakič isto:

četudi vemo,
da sonce zahaja
se oči začudijo

nemoč koprive

temno zelena na tleh ležeča / iztrgana iz prsti
peče kožo, peče prste / peče vsakega

ko se je dotakne neznana roka
spomin iz otroštva / kako se vrne / in
topel veter, kako veje / drevesa sem in tja

oddaljeno se sliši / šepetanje listov
kako jim svetla roža maha /

se megla proti plavim dvigne
se roka proti tal nagne / se hoče upati / toda

počiva zdaj kopriva / roki ne dovoljuje več, da se ji dotakne

pozabljam

srce se ustraši
in
ne praska več po mizah
in
ne tolče več po vratih.
trkanje je utihnilo,
izostalo je

luna visi

luna se je obesila nad našimi obrazi,
strmimo v daljavo

pozabimo biti mladi
in
pozabimo biti stari

ni več večera
in
ni več jutra

pozabljam –

še enkrat
in
še vedno pozabljam

gore se talijo

rahlo ga zanese
na tisti konec,
kjer je nevihta
zapustila mesto

utrujena je

daleč spredaj
se zdaj
stare gore talijo

topijo se jim temelji

postanejo
izsušena reka

tam so
hiše iz papirja

tam je
najmanjši hrib

sonce se ne
dotakne
več juga

mladi čas
beži pred
starimi stezami

nebo

zdaj še visoko
zgoraj
se že potaplja
v gladini
poplavljene oble

Lara Gobec (2001) je pesnica, esejistka, dramatičarka in kritičarka. Njena besedila so bila doslej objavljena v revijah Spirala in Novi zvon ter na spletnih portalih LUD Literatura in Poiesis.